

A SZAVAZÁSRÓL

Már kisiskolásként fejünkbe verik a fogalompart: az antik, görögök és a demokrácia (az összes tartozékaival együtt). Valójában ekkor még fogalmunk sincs mit is jelent, csak látjuk a tanár szemében a vad csillogást, hogy igen: ők tudták hogyan kell élni, s ezért azóta is ők az emberiség példaképei. Hiszen ott a nép egyszerűként szavazott, választott és döntött. Beleszólása volt mindenbe. Na már most, ma is ilyen demokráciában élünk (legalább is ezt tanítják) és jogunk van szavazni, bármiről legyen is szó.

Ez ügyben az első élményem akkor volt, mikor az új választási törvény szerint — három éve — én is mint szavazati joggal rendelkező az urnák elé járultam. Egyetlen név volt ismerős számomra (az iskola igazgatója), ő tehát maradt, de a másik „jelöltemet” már sügni kellett, hiszen őket nem ismertem. Szavazzak, döntsek X-ről, holott fogalmam sincs, kicsoda. Válasszuk meg őt, mert ő legalább elvállalja, de hogy O ki??? (Mellesleg, a tájékoztatáspolitikában is hasonló elv érvényesül, hisz csurran-csöppen némi „info”, csak éppen az alapítványt nem ismerheti az olvasó.)

Valahogy sosem jut el hozzám időben a híre annak, hogy kiről kell majd szavazni, hogy legalább informálódni tudjak. Nem. Én csak szavazzak, ehhez jogom van, na de hogy azt is tudjam kire, s miért? Persze lehet, hogy ha ezt tudnám, már nem is szavaznék... ugyanúgy nem lenne ellenpróba; tehát mindegy. Én csak szavazzak, mert ehhez jogom van, és nehogy azt merjem mondani, hogy még csak meg sem kérdeztek. Mit tehetek? Szavazok.

S teszi ezt velem együtt minden állampolgár ama tudatban, hogy ebben az országban rendelkezünk három becses dologgal: lelkiismereti szabadsággal, szólásszabadsággal — és bölcsességgel, hogy egyiket se gyakoroljuk

— ha — ha —

Szellemi műhelyek

8.15-ös színházi alkotóközösség

— Mi volt kezdetben, a 8.15-ös megalakulásakor az elgondolások és a kezdeti gyakorlatok? Mi és hogyan változott azóta?

— 1984 tavasza óta elrohant pár év... a csoport tagsága — úgy értem, a most is aktív csapat — ez idő alatt a „magot” kivéve, úgyszólván kicserélődött. Ez a legfontosabb és legnagyobb változás szerintem. Már egy „második nemzedék” rendez: Perovics Zoltán elkészült a *Zenével*, Demcsák Kati hónapok óta rendez egy előadást, mely egy, a csoporton belüli csoport közös víziójára alapul (a csoport érdekessége, hogy csak lányokból áll), Eiler Tamás — és a „Zenés” társulat egy része pedig, valamint még újabb „fiataljaink” egy csoportja — egy „új-hullámos operett” színpadra állításába fogott pár hete, Brioux *Patyolat* kisasszony című műve alapján. Ami nem változott (remélhetőleg) a 8.15-ösnél: az arra érdemes gondolati, képi, téri stb. ötletek megfogalmazására, formába öntésére való törekvés — kísérleti vagy tanulmányi jelleggel, felhasználva a legösszefogottabb kulturális örökség hagyományait — az ún. nemzetit és más nemzeteket is — és az alternatív színházi mozgalom nagyjából 1968-tól körvonalazódó „népnyelvet”, nemzetközi formanyelvet. Illetőleg az utóbbi évben volt szerencsénk e mozgalom, s szorosabban az E. A. S. T. aktív szervezőivé is válni... amint azt tükrözte talán az a tény, hogy az Európa-szervezet itt tartotta első munkaértekezletét decemberben.

S talán ízlésünk is változott némileg — legkedvesebb példánk ma is Artaud, Grotowski, Barba és az ODIN TEATRET, csak most ehhez több, velünk egyidős, vagy nálunk alig előbb indult csoportra, rendezőegyenységre is figyelünk már: a DISKURS-ra (Giessen), a FIAT TEATRO SETTIMO-ra (Torino), a KISMET-re (Bari), a TEATRO INFANTILE-re (Lecce), a berlini LINIE-1-re például...

— Mi az oka annak szerinted, hogy olyan sokan szélsőségesen viszonyulnak hozzátok?

— Először is: bízom abban, hogy mindkét általam vázolt „tábor” tagjai nagyon kevesen vannak valójában, s ha vannak egyáltalán, számuk egyre fogy... mint ahogyan minden szélsőségesen viszonyuló tábor fogyatkozik — bármely probléma vagy kisebbség megítéléséről legyen szó — őszintén remélem és várom, s azt hiszem, nem vagyok ezzel egyedül. A szélsőséges viszonyulással semmi dolgom. Nem dolgom az okokat nyomon. A szélsőséges viszonyulás minden esetben az alanyból fakad, s nem a tárgyból. Az alap az értetlenség, aminek csak ritkán reális alapja az információhiány, amire a szélsőségesen ítélkező ember hivatkozik szokott... hát ezzel persze nem mondom, hogy a mai magyar kulturális életben, pláne az alternatív vagy underground színpadon ne lenne ijesztő az információhiány! És ezt persze veszélyesnek is tartom. De hogy a kérdésre közelebbről válaszoljak: igyekszünk a magunk módján „elébevégni” a bennünket vagy ügyeinket illető informá-

cióhiánynak... a célunk, hogy értsenek minket.

— Mit jelent új, „nemzetközi szerepetek”? Mi tulajdonképpen az E. A. S. T.? Mi történt itt december 4. és 7. között? Mit vártok ettől?

— Válaszként idéznék az E. A. S. T. itt megfogalmazott alapító dokumentumából, az első mondatokat: „Az E. A. S. T. független európai szervezet. Tagjai olyan személyek és színházi csoportok, akik aktív érdeklődést mutatnak olyan színház megteremtése iránt, vagy részt vesznek olyan színház megteremtésében, amely kulturális vagy politikai szempontból innovatív vagy alternatívateremtő. Az E. A. S. T. célja, hogy biztosítsa információtárolást a tagok között azoknak különböző történelmi, társadalmi, kulturális, politikai, etnikus vagy tanulmányi körülményeiről, teremtési lehetőségeit a tagok részére, hogy különböző színházi ügyekben, fesztiválokban, munkaértekezleteken egymással együttműködjenek és információt cseréljenek új színházi elemek és nyelvek kidolgozására.”

— Te hogyan értékeled a 8.15-ös eddigi munkáját? Milyen további távlatokban gondolkodol? A kérdést most a közvetlen környezetre vonatkozik inkább...

— Az első kérdésre nagyon nehezen tudnék válaszolni. Nem mintha nem „értékelném”. Nagyon is gyakran. Ha azt mondanám most, vagy valami olyasfélét, hogy nem vagyok megelégedve (ami igaz egyébként, ha „a körön belül”, a 8.15-ösön belül hangoznék el), nos, ekkor az álszentség csapdájában érezném magam. Megelégedve tehát „nem szabad lennem”... Hát, nagyon boldog tudok lenni, boldogok szoktunk lenni, amikor valami sikerül... megvalósul, elérkezik, beteljesedik, formát kap. — Na, ez meg olyan közhelyesen hangzik! És ha visszakérdeznék: Te hogyan értékeled a 8.15-ös eddigi munkáját? És Te milyen további távlatokat látsz előttünk?

— Az én válaszom: most újra jól lehet vagyunk a munkában, utazásokban, szervezésben — ezek a mi távlataink... A közvetlen környezet? Szeretnénk nyaranta modern népszínházi előadásokat játszani itt Szegeden, talán García Lorca egyik darabjával... talán nevéttelni... túl sok komor és kritikus hangvétellű előadással terheltük indulásunkkor „közvetlen környezetünket”... Vagy szívesen csinálnánk újabb JATE-KABARET, ha Kormos Tibor írna nekünk, vagy meg is rendezné nálunk, hiszen ez volt az utolsó közös tervünk 1984-ben, s csak sajnálhatjuk, hogy nem valósult meg... Itt „Üjabb JATE-KABARET” azt értem, hogy a 70-es években ezzel a címmel ciklikusan jelentkezett az Egyetem Színpad... s hogy ez a hagyomány sajnos megszakadt... Más: szeretnénk majd sorra vendégül látni csoportokat és színháztanárokat szerte Európából, főleg fiatalokat, s itt nemcsak egyetemi közönségre és résztvevőkre, valamint pénzügyi forrásokra számítunk, hanem szeretnénk az E. A. S. T. mozgalmát közelhozni a városhoz, Szegedhez, tágabban a Dél-Alföldre... PATÓ ATTILA

Így fog lógni minden nagykutya?

Közéletünkért aggódó önmagam beszélgetése közéletünk miatt aggódó önmagammal

— Hallottad, hogy a Széchenyi téren egy akasztott német juhász kutyát találtak a következő kísértőszöveggel: „Így fog lógni minden nagykutya.”

— Hallottam. Te vagy a negyedik, aki említi...

— És elhiszed?

— Már hallottam a hivatalos cáfolatát. De arról még mindig nem tudom, hogy kacsa-e, ami szerint kormányfőnk egy csepeli munkagyűlésen egy órást vastaps fogadta, így képtelen volt beszédét elkezdni.

— Hehe!

— Lehetnél komolyabb is. Szerinted, miért hiszik el az emberek ezeket?

— Mert tudják, ha igaz lenne se jelenne meg sehol.

— Ezzel a véleményeddel nem vagy egyedül. Múltkor egy játék során 66 középiskolást kérdeztek meg, hogy hisznek-e a magyar sajtónak. 31 gyerek mondta, hogy mindent fenntartással fogad; 20-an vélték úgy, hogy minden igaz, ami a sajtóban megfogalmazódik, de nem mondanak el mindent; 14 voksolt arra, hogy csak bizonyos újságokban (műsorokban) bízik; csak egy tanuló válaszolta, hogy teljes mértékig bízik a sajtóban.

— Az eredmény nem meglepő. Te mire szavaztál volna?

— Arra, hogy elhallgatnak dolgokat. A legközismertebb Rihter Rihárd — a Csillag börtönbeli átokfutó — esete. Tette nyomán a Marx térre több szírenázó mentőkocsi érkezett. S mivel éppen piaci nap volt, kofák százai látták az esetet. Nem csoda, hogy napokon belül börtönlázadásról és halottak százairól beszéltek az emberek. Erről az első híradás két héttel később

a Népszabadságban jelent meg. A helyi sajtó bizonyára nem akarta nyugtalanítani a közvéleményt.

— Ez sikerült nekik...

— De van frissebb vényomásemelém is. Biztos emlékszel a Tömörkény gimnázium volt igazgatójára. Az Ifjúsági Magazin „tudósított” a névnapja alkalmából rendezett „szerény” ünnepségről. Ezek után (de nemcsak ezért) a városi KISZ a tanáccsal és a pártbizottsággal elmentében úgy döntött, hogy igazgatói pályázatát nem támogatja. Az ülésekről cikk jelent meg a Délmagyarországon, csak erről a napirendi pontról „felejtettek el” írni.

— Biztos valaki kicenzúráta...

— Szerintem itt az öncenzúra működött...

— Az még rosszabb. Lehet, hogy bátrabban írnának az újságírók, ha lenne cenzúra. Az újságírók csak azzal törődnek, hogy minél jobban fogjon a lap, a cenzorhivatal meg az államérdekkel. Sokszor érzem úgy, hogy nem nekünk, hanem nekik írnak a lapokat.

— Nem mondom, eredeti ötlet. De abban igazad van, hogy a Szegedi Egyetem korábbi szerkesztőjét sem azért vonták felelősségre, mert nem fogyott eléggé a lap.

— ???

— Meg merte jelenteni a természettudományi kar KISZ-küldöttgyűlésének határozatát. Ez közléspolitikai hibának minősült. (A határozatot egyhangúlag fogadták el.)

— Miért nem a KISZ-t vonták felelősségre, hisz nyilvánvalóan a határozattal volt baj?

— Brecht mondta: A népet nem lehet leváltani.

— Ezeknek is biztos elvették a kedvüket az igazmondástól!

— Nem, az újság a régi.

— Beszélj inkább most másról! Hallottam, hogy nevelő voltál egy amerikai gyerektáborban. Ők is bizalmatlanok voltak a tömegkommunikációval szemben.

— Egyáltalán nem. 40 tv-adót lehetett ott fogni és kb. 20 rádióadót. Ilyen információdömping még akkor is jóllakottságérzetet kelte, ha nem lenne őszinte. A városka, ahol voltam, kisebb volt mint Szeged, de két százoldalas napilapja van. A város és az ország kisebb-nagyobb történései mellett rábukantam egy írásra, ami az MSZMP KB tavaly júniusi üléséről számolt be. Ez azért is érdekes, mert az ottaniak többsége azt se tudja, kis hazánk melyik földrészen honol. Felfigyeltem arra is, hogy ott előlrol kezdték az újság olvasásába.

— Hát igen... Én csak a Népszportot kezdem előlrol. De mondd, te min változtatnál, hogy bízzanak az emberek, hogy ne a sorok közt, hanem a sorokat kelljen elolvasni?

— Határozat, törvény van elég. Azokat változtatnám meg, akiknek ezeket végre kellene hajtaniuk. Ezt nem lehetne elég „fent” kezdeni.

— De harcias lettél!

— Szovjetunióban a nyilvánosság „beköszönte” óta megnőtt a lapelőfizetők száma. Pusztán gazdasági okokból megérné követni példájukat.

SZEMÓK ÁRPÁD

IV. mat.

77 magyar rémmese

(Czakó Gábor—Banga Ferenc könyve)

„Angol módra gondolkodott, és nem tudta, mennyire ártalmas a kereskedelemre és az efféle vállalkozásokra nézve egy nemzet könnyelműsége, tapasztalatlansága, mohósága, az a vágya, hogy egy csapásra kíván meggazdagodni, valamint egy zsarnoki kormányzat alkalmatlankodása, mely kormány mindenre ráteszi a kezét, mely kevéssé vagy egyáltalán nem állhatatos s hol mindazt, amit egy miniszter épít, utóda föltétlenül megváltoztatja és lerombolja.” Most látom csak, *Saint-Simon herceg* emlékirataiból került ide e néhány sor, aki egy csödbe jutott angol bankárról írta ezt Franciaországban, több mint negyed évszázaddal Nevelésügyi lenne e leírás, netán elkeserítő?

„Molnár Ferenc, a nagy magyar színműrő és a kávé legálább olyan nagy szakértője egyszer így szökött, miután megivott egy csésze gyanús feketeleveset, melyet az első világháború utáni Budapestten fekete-kávé gyanúnt szolgáltak fel neki: Van ebben valami jó, van valami rossz, és van valami rejtélyes. Jó, hogy nincs benne cikória. Rossz, hogy nincs benne kávé. És rejtély, hogy mitől fekete! A humorral is így állunk. Jó, hogy mulatságos. Rossz, hogy agresszív. És rejtély, hogy mi a fenén nevetünk.” Ezt meg *Mikes Györgytől* másoltam ide,

„Hogyan szerezzünk nevet magunknak? Abban az időben, amikor az aranytojást tojó tyúk

még naposcsibe volt, a tudományt osztályharc tagolta haladóra, reakcióra s legföljebb lábujjhegyeken szerezett termelőerőket, no, akkor neveztek ki Böző elvtársat egyetemi tanárnak. Természetesen annak idején, amikor a tudományos fokozatokat ifjonti megbízhatóságában átugrotta, még másként hívták. Rosszakarói terjeszthetik, hogy címét, katedráját ajándéka kapta, nevét azonban önerőből szerezte. Történt, hogy miközben tudását a deakoknak átaladta, a könyv, amelyből fölolvasni szokott, rakoncátlankodni kezdett. Néhány lapja alattomban összeragadt s a szöveg nem a következő oldalon akart folytatódni. Mire a professor a maga tudományos alaposágával ráncba szedte a pajkosokat, hosszú másodpercek teltek el. Ennek okáért időben is kettészakadt a megkezdett szó eleje: KÜLÖN, a később kiejtett két utolsó szótagtól: BÖZŐ. Böző professor máig is él, mert meg nem halt. Ahol katedrához jut, fölkapaszkodik rá s szótagol lankadatlan.” Na de ezt a kis cseles mesketét már bizony a *Czakó Gábortól* idéztem, sajna mellőzni kényszerültem *Banga Ferenc* világbíró rajzát, amely pedig meséként kijár. Na most aztán döntené el a kegyes olvasó: ugyan mi ebben a humor? Mert bizony vannak, akik esküsznek rá, őket még tanította Böző professor s bizvást hitték róla. Ő sem kevésbé tudós, mint tantársai...

Gyanítom, ha a szerzőket megfaggatnánk, hamar bevallanák, legnagyobb gondjukat a bőség zavara okozhatta. Hiszen például kimaradt, hogyan is üzentek hadat eleink az USA elnökének kétszer is, miként fenyegette meg meggyénk egyik lapja azokat a fránya amerikaiakat, miképpen ültette maga mellé a diszpáholyba az egyszéri első titkár a kutyáját, hadd ugasson, ha a köznép tapsol, hogyan köszöntöttük népünk vezetőit lobogó reményeik szívünkben, hogyan mondtuk, nem emeljük, majd mint akitől ezt várják, tapsoltunk ha emelték, hirdették nekünk a vizet — itták helyettünk is a konyakot és még mennyi történet... Mind velünk megese, úgy ismerjük őket, mint a tenyerünket, ők is minket, mint neveltjüket. Jellem, ezért is az lenne az igazi, ha meghallgatnánk a másik fél is — hadd derüljenek együtt vídám történeteink. Vajh, mily másként festene történelmünk eladók-eladottak, kiszolgálók-kiszolgáltatók, hitetők-hívők, mi és ők közös elbeszélésében. Addig is bizakodjunk, csak lesznek még mesélők, s hallgató is akad, akit még érdekel, ami itt velünk megese és kincses Rónaságon. Jut eszembe, indigót hozzon valaki!

TRÁSER LÁSZLÓ

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felolvas szerkesztő: GÖRF ROZA

Szerkesztés: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik havonta kétszer. Ára: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint. Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai. Kiadja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tancsiközösség útja 10. sz. 6740. Telefon: 24-633. Telex: 82-282

Felolvas kiadó: Kispál Antal igazgató

Szegedi Nyomda Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720

ISSN: 0230-791X

1988. IV. 26. - 2026 -

Felolvas vezető: Surányi Tibor igazgató

Hírek a JATE-ról

A tudományegyetem tanácsa április 14-én, Csákány Béla rektor vezetésével tartotta meg ötödik rendes ülését. A testület először megvitatta az egyetemen 1982—1988 között végzett kollégiumi, kulturális-közművelődési, diákjóléti és sporttevékenységről szóló írásbeli beszámolót. A vitában úgy értékelték, hogy helyes döntés volt 6 esztendőjelétrehozni a harmadik, a nevelési rektorhelyettesi funkciót, mert fejlődtek az egyetemi közéletnek korábban perifériára szorult területei, a kollégiumi-, közművelődési- és sportmunka. A JATE tanácsa személyi kérdésekben foglalt állást: *Pusztai Ferenc* művelődési miniszterhelyettes előterjesztése alapján a leendő rektorról, Csákány Béla javaslata után pedig a nevelési- és az oktatási rektorhelyettes ki-

letéről mondtak szavazatban kifejezett véleményt. Ezt követően a testület úgy döntött, hogy — a BTK tanácsával egyetértve — a Ligeti Lajos által alapított Kun Géza-díjat *Berta Árpád*, az Altajisztikai Tanszék adjunktusa kapja meg. Az egyetemen tanácsa abban is döntött, hogy a JATE mint jogi személy évi 10 ezer forint tagsági díjat fizetve belép az *Erdei Ferenc Társaságba*, ezzel is ösztönözve az intézmény egységeit és dolgozóit, hogy lehetőségeiknek megfelelően ápolják *Erdei Ferenc* emlékét.

A JATE pártbizottsága e napon *Anderle Ádám* titkár vezetésével ülésezett. Az egyetem állami cselekvési programját Csákány Béla előterjesztése alapján vitatták meg, majd személyi kérdésekben foglalt állást a testület.